

GENOCID, DANES IN NEKOČ

AKTIVNOST JE PRIMERNA ZA:

- tretjo triado osnovnih šol
- srednje šole

NAMEN AKTIVNOSTI:

Z mladimi se pogovorimo in delimo znanja o genocidu, kdo so bili posamezniki, ki so pomembno prispevali k temu, da danes velja za mednarodno hudodelstvo in najhujši zločin, ki so ga države dolžne aktivno preprečevati. Z mladimi pogledamo v zgodovino in dediščino kolonializma, katerega del so bili tudi genocidi, ter v današnje dni, ko smo še do pred kratkim »v živo« spremljali ravnanja Izraela v Gazi, ki so pripoznana za genocidna.

Približno trajanje:

90 min ali več

POTREBNO GRADIVO:

- listi papirja s štirimi nalogami
- video projekcija

Potek aktivnosti:

- Začetna aktivnost asociacij in skupnega deljenja znanj.
- Delo v skupinah o zgodovini genocida.
- Skupna razprava in ogled [videa](#) o poročilu Amnesty International o izraelskem genocidu nad palestinskimi prebivalci v Gazi.
- Delo v skupinah o možnostih ukrepanja.
- Zaključek o pomenu vztrajanja pri protestiranju zoper krivice in zločine, da se ti ne normalizirajo.

Uvodna aktivnost: 15-20 minut

Z mladimi se posedite v krog. Povejte jim, da bo prva aktivnost kratka in hitra, a da je zelo pomembno, da so pozorni, da bodo slišali, kaj bodo povedali ostali v skupini. Povejte jim, da boste v krogu od enega do drugega povedali svojo prvo asociacijo na besedo genocid. Ko slišite vse asociacije mladih, se vrnite k tistim od njih, ki vam omogočijo, da prek njih nadaljujete delavnico – z mladimi nadgradite podobo, kaj je to genocid. Vprašajte jih, zakaj menijo, da velja genocid za najhujšega med vsemi zločini.

KAJ JE GENOCID?

Genocid pozna tako mednarodno kazensko pravo kot slovenska kazenska zakonodaja.

Slovenski kazenski zakonik v 100. členu določa, da genocid izvrši kdor ukaže ali stori »z namenom, da bi v celoti ali delno uničil neko narodnostno, etnično, rasno ali versko skupino«, naslednja dejanja:

- pobijanje pripadnikov določene skupine,
- povzročanje hudih telesnih poškodb ali okvar duševnega zdravja pripadnikom določene skupine,
- naklepno izpostavljanje skupine ljudi življenjskim razmeram, ki naj privedejo do njenega popolnega ali delnega fizičnega uničenja,
- izvajanje ukrepov, ki preprečujejo rojstva v določeni skupini,
- prisilno preseljevanje otrok ene skupine v drugo skupino ljudi.

Omenite **holokavst** kot primer genocida nad judovskim prebivalstvom v Evropi, ki je vzpodbudil poimenovanje tega najhujšega hudodelstva vseh hudodelstev.

Mlade opozorite, da je tekom nacističnih in fašističnih pregonov judovskega in slovanskega prebivalstva ter oseb z ovirami in komunistov potekal tudi nacistični genocid nad romskim prebivalstvom v Evropi – **porajmos** ali uničenje ... romsko prebivalstvo so nacisti pobijali, preganjali in prisilno sterilizirali.

***NADGRADNJA: Z mladimi se lahko posebej pogovorite tudi o *genocidnem namenu* oziroma *genocidnem naklepu*, zaradi katerega velja genocid za hudodelstvo, ki ga je najtežje dokazovati, in je posebej zavržno hudodelstvo, saj ima za cilj iztrebljenje celotne skupine ljudi. Mlade lahko vzpodbudite in jim date nalogo, da [v poročilu Amnesty International o izraelskem genocidu v Gazi](https://www.amnesty.si/zakljucek-raziskave-amnesty-international-izrael-izvaja-genocid-nad-palestinci-v-gazi.html) (<https://www.amnesty.si/zakljucek-raziskave-amnesty-international-izrael-izvaja-genocid-nad-palestinci-v-gazi.html>) poiščejo navedene dokaze, zaradi katerih so raziskovalci sklenili, da gre za genocid. Mlade lahko posebej opozorite na govorico, ki se oblikuje v družbi, in na jezik, ki razčlovečuje pripadnike določene skupine ljudi. Pojasnite jim tudi, da so v sojenjih pred Mednarodnim kazenskim sodiščem za Ruando bili obsojeni genocida tudi radijski novinarji, ki so s svojim poročanjem in ščuvanjem vzpodbujali izvrševalce pobojev k zločinom in hudodelstvom.

Delo v skupinah:

Mlade razdelite v štiri skupine. Vsaka skupina ima svojo nalogo, ki jo lahko natisnete ali napišete na liste, ki jih mladim razdelite.

1. *Zasluga koga je, da danes govorimo o mednarodnem zločinu genocida? Kdo je prvi uporabil ta izraz in ga uveljavil v mednarodni skupnosti?*
2. *Zasluga koga je v veliki meri, da je h Konvenciji o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida pristopila tudi Amerika?*
3. *Kaj je posebnost in v čem je pomen Konvencije o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida?*
4. *Za katere genocide v 20. stoletju ste slišali?*

Skupinam dajte pet minut, pri nalogi si lahko pomagajo, kot vedo in znajo, da odgovorijo na vprašanje.

1. Da danes govorimo o genocidu kot mednarodnem zločinu, je zasluga posameznika, Raphaela Lemkina, ki je s svojo vztrajnostjo, ogorčenjem in odločenostjo, da bo naredil vse, kar lahko, da se najhujši zločini ne ponovijo, spremenil zgodovino – in pomembno sooblikoval mednarodno pravo.

KDO JE BIL RAPHAEL LEMKIN?

Raphael Lemkin je bil poljski judovski odvetnik, rojen leta 1900. Že kot študent prava se je začel ukvarjati z genocidom nad Armenci med prvo svetovno vojno, saj je bil zgrožen nad tem, da ni bilo mogoče ukrepati zoper sile otomanskega imperija.

Med drugo svetovno vojno in holokavstom je Lemkin prebegnil v Ameriko, kjer je dobil azil, in nato v letih 1943 in 1944 zasnoval pojem genocid, s katerim je opisal uničenje in poboj skupine ljudi, ki so družbeno označeni za manjvredne. Lemkin je sodeloval na Nurnberških procesih, na katerih so sodili nacističnim hudodelcem, nato pa je s svojim neumornim prizadevanjem dosegel, da so leta 1948 Združeni narodi sprejeli Konvencijo o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida.

Raphael Lemkin je nadaljeval s svojim raziskovanjem genocida in ugotovil, da so se genocidi zgodili tudi že prej v zgodovini – za učne primere nacističnih oblasti veljajo taborišča, ki so jih britanske oblasti vzpostavile v kolonijah predvsem v Afriki in pokoli, ki so jih Britanci izvedli nad staroselskimi ljudstvi. Podobno veljajo za genocide ameriško uničenje staroselskih ljudstev v severni Ameriki, špansko zavojevanje južne Amerike, kanadsko podrejanje staroselskih ljudstev v današnji Kanadi, britansko prilaščanje ozemlja Avstralije in Nove Zelandije.

2. Da je h Konvenciji o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida pristopila tudi Amerika, je bila predvsem zaslug senatorja Williama Proxmireja.

KDO JE BIL WILLIAM PROXMIRE?

V Ameriki je v desetletju, med 1967 in 1986 na vsaki seji senata senator William Proxmire imel govor, s katerim je pozval svoje kolegice in kolege, naj vendar ratificirajo Konvencijo o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida. Po prizadevanjih, ki so dejansko trajala 37 let, in po 3211 govorih je Amerika Konvencijo ratificirala in novembra 1988 jo je podpisal tudi ameriški predsednik Ronald Reagan.

3. Kaj je pomen Konvencije o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida?

KAJ JE POMEN KONVENCIJE O PREPREČEVANJU IN KAZNOVANJU ZLOČINA GENOCIDA?

Konvencija o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida, sprejeta leta 1948, ostaja do danes eden redkih mednarodno-pravnih dokumentov, ki celotno mednarodno skupnost in vse njene člane zavezuje, da aktivno delujejo, da preprečijo, da bi prišlo do najhujšega hudodelstva.

4. Do katerih mednarodno priznanih genocidov je še prišlo tekom 20. stoletja?

Omenite armenski genocid, ko je bilo pred in med prvo svetovno vojno okoli milijon Armencev in Armenk pobitih, prisilno vključenih v turške skupnosti in poslanih na pohode smrti čez sirske puščavo v času Otomanskega imperija.

Omenite genocid v Ruandi, ko so hutujske milice od aprila 1994 v treh mesecih in pol ubile več kot 500 000 pripadnikov skupnosti Tutsijev in zmernih Hutujev.

Omenite genocid v Srebrenici, ko so milice Republike srpske julija 1995 v vasi Srebrenica ločile od žena in hčerk več kot 8000 sinov in moških, ki so jih nato pobili v gozdovih in na travnikih v okolici.

Omenite genocid države Myanmar nad skupnostjo Rohingya, ki je potekal od oktobra 2016 do januarja 2017 in ki se potihoma nadaljuje od avgusta 2017. Okoli milijon pripadnikov Rohingya je bilo nobitih, nreznanih in prisiljenih prebežniti v druge države.

Omenite kolonialne poboje staroselskega prebivalstva – v Amerikah, Avstraliji, na Novi Zelandiji, v Afriki ...

V Kongu so denimo belgijske kolonialne oblasti pod vladavino belgijskega kralja Leopolda II pobile in pohabile več milijonov ljudi med leti 1885 in 1908 – namen vseh kolonialnih zločinov, prisilnega dela in hudodelstev je bil pridobiti čim več kavčuka, surovine za gumijaste izdelke, ki so obogatile evropska gospodarstva.

Skupna razprava in ogled kratkega videa o poročilu Amnesty International o izraelskem genocidu nad palestinskimi prebivalci v Gazi:

Mlade, posedene v krog, vprašajte, če vedo, katera beseda je bila izbrana za besedo leta 2024 v Sloveniji. Če ne vedo, povejte, da je bila to beseda genocid. Zakaj mislijo, da je do tega prišlo? Omenite lahko zadržanost politikov, da bi uporabili besedo genocid, saj bi se s tem sprožilo tudi odgovornost držav, da ukrepajo. Hkrati je marsikomu težko priznati, da lahko ljudje, katerih predniki so bili žrtve najhujših hudodelstev, danes sami izvršujejo najhujša hudodelstva.

Mladim povejte, da je Amnesty International izdala poročilo o izraelskem genocidu nad Palestinkami in Palestinci v Gazi decembra 2024. Gre za prvo poročilo mednarodne organizacije za človekove pravice, ki je z vso svojo avtoriteto in strokovnostjo potrdilo, da Izrael izvršuje genocid nad palestinskim prebivalstvom v Gazi.

Pred tem je januarja 2024 Meddržavno sodišče na podlagi tožbe Južne Afrike zoper Izrael zaradi kršitev Konvencije o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida ugotovilo, da je verjetno, da ravnanja Izraela izpolnjujejo znake mednarodnega hudodelstva genocida.

Prav tako je decembra 2024, zgolj nekaj dni po poročilu Amnesty International tudi mednarodna organizacija za človekove pravice Human Rights Watch v svojem poročilu o omejevanju dostopa do vode palestinskemu prebivalstvu v Gazi ugotovila, da izraelska ravnanja izpolnjujejo definicijo genocida.

Poglejte si video:

[Izrael izvaja genocid nad Palestinci_kami](#)

Delo v skupinah:

Mlade ponovno razdelite v skupine – tokrat dajte vsem skupinam isto nalogo:

Kaj menijo, da bi države lahko ukrenile, pa še niso? Ali vedo, ali si civilnodružbena gibanja prizadevajo za določene ukrepe?

Mladim lahko poveste, da **Konvencija o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida** nalaga državam podpisnicam, da storijo vse v njihovi moči, da preprečijo, da pride do genocida. Kaj to pomeni? Kaj lahko države naredijo, da drugo državo prisilijo k določenemu ravnanju ali da preneha z določenimi kršitvami?

- **VOJAŠKI EMBARGO:** obstaja splošna dolžnost držav, da ne prodajajo oziroma ne pošiljajo orožja in vojaške opreme v države, kjer obstaja verjetnost, da bo to uporabljeno pri hudih in sistematičnih kršitvah človekovih pravic in mednarodnega prava; države lahko prav tako uvedejo splošno prepoved na trgovanje z orožjem in vojaško opremo, kar vključuje uvoz, izvoz in tranzit; k njemu pozivajo že skoraj leto dni posebni poročevalci Združenih narodov, ki so mednarodnopravni strokovnjaki.
- **EKONOMSKE in GOSPODARSKE SANKCIJE:** države lahko uvedejo zoper posameznike, pravne subjekte oziroma državne institucije ali zoper države ekonomske sankcije – lahko gre za

prepoved trgovanja in vsakršnega gospodarskega sodelovanja; za prepoved finančnih poslov; nekatere ekonomske sankcije je denimo uvedla Turčija zoper Izrael.

- KULTURNE ali ŠPORTNE SANKCIJE/BOJKOTI: mednarodna združenja ali posamezne države lahko sprejmejo ukrepe, da ne bodo sodelovale oziroma ne bodo vabile na tekmovanja predstavnikov določene države; zvrstilo se je že več pozivov k temu, naj na športnih tekmovanjih ne sodelujejo predstavniki Izraela – mednarodnih prepovedi zaenkrat ni (kot so jih uvedli denimo proti Rusiji), prav tako je lani Izrael navkljub pozivom k izključitvi sodeloval tudi na Evroviziji.

- DIPLOMATSKÉ SANKCIJE: države lahko uvedejo diplomatske sankcije: pošljejo lahko protestne note, pozovejo na zagovor predstavnike_ce določene države; odpokličejo lahko veleposlanico_ka ali zaprejo predstavništvo v določeni državi; države lahko tudi predlagajo izključitev ali zamrznitev pravic druge države znotraj mednarodnih organizacij – denimo zamrznitev članstva države kot članice ZN – nekatere države so prekinile diplomatske stike, denimo Brazilija in Turčija; druge so odpoklicale veleposlanike; zaenkrat se evropske države še niso odločile za take ukrepe.

Zaenkrat v zgodovini človeštva še ni prišlo do primera, ko bi bila država obsojena zaradi neukrepanja, a različne skupine ljudi po svetu želijo doseči prav to – da bi sodišča ugotovila, da bi politiki morali ukreniti več, da ustavijo in preprečijo genocid palestinskega prebivalstva v Gazi. Ali bo do tega prišlo, bomo šele videli.

Prav tako je Nikaragva sprožila pred Meddržavnim sodiščem tožbo zoper Nemčijo, ker ta ni prekinila s trgovanjem z orožjem z Izraelom, čeprav to zahtevajo mednarodni, evropski in nacionalni dokumenti, ki državam nalagajo, da ne smejo prodajati orožja in vojaške opreme, če obstaja velika verjetnost, da bo to orožje uporabljeno za množične kršitve človekovih pravic in mednarodna hudodelstva.

Zaključek:

Poudarite, da je pomembno, da se zločini, kot je genocid, ne normalizirajo, in da četudi takoj niso vidni učinki, je pomembno izkoristiti svoj glas in nasprotovati političnemu neukrepanju. Mnogi Palestinci in Palestinke so v mesecih, ko se izvršuje genocid, pripovedovali zgodbo o ameriškem veteranu, ki je nasprotoval vojni v Vietnamu, in je vsak dan prišel prižgat svečo pred Belo hišo. Nekega večera ga je novinar vprašal, ali res meni, da bo s tem karkoli spremenil ali končal vojno – starejši gospod mu je odgovoril:

»Ne. A s tem, ko vsak dan tu prižgem svečo, poskrbim, da ne bom sprejel tega, da bi ta vojna in ta sistem spremenila mene.«